The Rav on Parshat Vayeira
The Origins and Basis of Prayer
Rabbi Dr. Aaron Adler

1. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כו עמוד ב

איתמר, רבי יוסי ברבי חנינא אמר: תפלות אבות תקנום; רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תניא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: **אברהם תקן תפלת שחרית - שנאמר וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם, ואין עמידה אלא תפלה,** שנאמר ויעמד פינחס ויפלל; יצחק תקן תפלת מנחה - שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ואין שיחה אלא תפלה, שנאמר תפלה לעני כי - יעטף ולפני ה׳ ישפך שיחו, יעקב תקן תפלת ערבית - שנאמר ויפגע במקום וילן שם, ואין פגיעה אלא תפלה, שנאמר ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי.

2. רמב״ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק א

הלכה ה

וכן תקנו שיהא מנין התפלות כמנין הקרבנות, שתי תפלות בכל יום כנגד שני תמידין וכל יום שיש קרבן מוסף תקנו בו תפלה שלישית כנגד קרבן מוסף, ותפלה שהיא כנגד תמיד של בקר היא הנקראת תפלת השחר, ותפלה שכנגד תמיד של בין הערבים היא הנקראת תפלת מנחה ותפלה שכנגד המוספין היא נקראת תפלת המוספין.

הלכה ו

וכן התקינו שיהא אדם מתפלל תפלה אחת בלילה שהרי איברי תמיד של בין הערבים מתעכלין והולכין כל הלילה שנאמר היא העולה וגו׳ כענין שנאמר ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה וישמע קולי, ואין תפלת ערבית חובה כתפלת שחרית ומנחה, ואף ע״פ כן נהגו כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם להתפלל ערבית וקבלוה עליהם כתפלת חובה.

3. רמב״ם הלכות מלכים פרק ט, הלכה א

על ששה דברים נצטווה אדם הראשון: על ע״ז, ועל ברכת השם, ועל שפיכות דמים, ועל גילוי עריות, ועל הגזל, ועל הדינים, אף על פי שכולן הן קבלה בידינו ממשה רבינו, והדעת נוטה להן, מכלל דברי תורה יראה שעל אלו נצטוה, הוסיף לנח אבר מן החי שנאמר אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, נמצאו שבע מצות, וכן היה הדבר בכל העולם עד אברהם, בא אברהם ונצטוה יתר על אלו במילה, **והוא התפלל שחרית,** ויצחק הפריש מעשר והוסיף תפלה אחרת לפנות היום, ויעקב הוסיף גיד הנשה והתפלל ערבית, ובמצרים נצטוה עמרם במצות יתירות, עד שבא משה רבינו ונשלמה תורה על ידו.

4. בראשית פרק יח

(כ) וַיֹּאמֶר ה׳ זַעֲקַת סְדֹם וַעֲמֹרָה כִּי רָבָּה וְחַטָּאתָם כִּי כָבְדָה מְאֹד: (כא) אֵרְדָה נָּא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עָשׂוּ כָּלָה וְאִם לֹא אֵדָעָה: (כב) וַיִּפְנוּ מִשָּׁם הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ סְדֹמָה **וְאַבְרָהָם עוֹדֶנּוּ עֹמֵד לִפְנֵי ה׳:** (כג) וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הַאַף תִּסְפֶּה צַדִּיק עִם רָשָׁע: (כד) אוּלַי יֵשׁ חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר הַאַף תִּסְפֶּה וְלֹא תִשָּׂא לַמָּקוֹם לְמַעַן חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם אֲשֶׁר בְּקִרְבָּהּ: (כה) חָלִלָה לְךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם רָשָׁע וְהָיָה כַצַּדִּיק כָּרָשָׁע חָלִלָה לָךְ הֲשֹׁפֵט כָּל הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט: (כו) וַיֹּאמֶר ה׳ אִם אֶמְצָא בִסְדֹם חֲמִשִּׁים צַדִּיקִם בְּתוֹךְ הָעִיר וְנָשָׂאתִי לְכָל הַמָּקוֹם בַּעֲבוּרָם: (כז) וַיַּעַן אַבְרָהָם וַיֹּאמַר הִנֵּה נָא הוֹאַלְתִּי לְדַבֵּר אֶל ה׳ וְאָנֹכִי עָפָר וָאֵפֶר: (כח) אוּלַי יַחְסְרוּן

חֲמִשִּׁים הַצַּדִּיקִם חֲמִשָּׁה הֲתַשְׁחִית בַּחֲמִשָּׁה אֶת כָּל הָעִיר וַיֹּאמֶר לֹא אַשְׁחִית אִם אֶמְצָא שָׁם אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה:

5.רש"י בראשית פרק יח

ואברהם עודנו עומד לפני ה' - והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקדוש ברוך הוא בא אצלו ואמר לו (פסוק כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה, והיה לו לכתוב וה' עודנו עומד לפני אברהם, **אלא תיקון סופרים הוא זה** (אשר הפכוהו ז"ל לכתוב כן):

(כד) אולי יש חמשים צדיקים - עשרה צדיקים לכל כרך וכרך, כי חמשה מקומות יש:

(כה) חלילה לך - ואם תאמר לא יצילו הצדיקים את הרשעים, למה תמית הצדיקים: חלילה לך - חולין הוא לך, יאמרו כך הוא אומנתו, שוטף הכל, צדיקים ורשעים, כך עשית לדור המבול ולדור הפלגה:

(כו) אם אמצא בסדום וגו' לכל המקום - לכל הכרכים, **לפי שסדום היתה מטרפולין** וחשובה מכולם תלה בה הכתוב:

(כח) התשחית בחמשה - והלא הן תשעה לכל כרך, **ואתה צדיקו של עולם תצטרף עמהם**:

(כט) אולי ימצאון שם ארבעים - וימלטו ארבעה הכרכים, וכן שלשים יצילו שלשה מהם או עשרים יצילו שנים מהם או עשרה יצילו אחד מהם:

(לב) אולי ימצאון שם עשרה - על פחות לא בקש. אמר דור המבול היו שמונה, נח ובניו ונשיהם ולא הצילו על דורם, ועל תשעה על ידי צירוף כבר בקש ולא מצא:

6. אבן עזרא בראשית פרק יח

ואף על פי שחכמינו ז"ל העתיקו, שאין תפלה בצבור פחות מעשרה, גם זה הפסוק יחזיק ידי אמונתינו:

7. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מז עמוד ב

אמר רב הונא: **תשעה וארון מצטרפין**. אמר ליה רב נחמן: וארון גברא הוא? - אלא אמר רב הונא: תשעה נראין כעשרה מצטרפין.

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן נה, סעיף ד

יש מתירין לומר דבר שבקדושה **בתשעה וצירוף קטן שהוא יותר מבן שש ויודע למי מתפללין**, ולא נראין דבריהם לגדולי הפוסקים וה"ה דעבד ואשה אין מצטרפין. הגה: ואפילו על ידי חומש שבידו אין לצרפו. מיהו יש נוהגין להקל (כד) **בשעת הדחק**.

9. משנה ברורה סימן נה ס"ק כד

(כד) **בשעת הדחק** - ר"ל אפילו בלי חומש וכדעת היש מתירין הנ"ל. ודוקא אחד ולא ב' ובלבוש כתב שלא ראה נוהגין לצרפו אפילו בשעת הדחק ובזמנינו נוהגים לצרף קטן ע"י חומש שבידו ומיהו דוקא לשמוע ברכו וקדיש שהוא חיוב אבל קדיש שאחר עלינו לא יאמרו, והרבה אחרונים מחמירין שלא לצרף שום קטן אפילו בשעת הדחק עד שיושלם לו הי"ג שנים.

10. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כג עמוד ב

משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאין את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבלים ותנחומי אבלים, וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם פחות מעשרה, ובקרקעות - תשעה וכהן, ואדם כיוצא בהן.

גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? - דתני רבי חייא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם הבדלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה.